

SÁGA JEDNOHO STOLETÍ - DÍL TŘETÍ

Carmen Kornová

PROSTOR

Začátek nové éry

Carmen Kornová
Začátek nové éry

PROSTOR

Carmen Kornová
Začátek nové éry

přeložila Zlata Kufnerová

PROSTOR | PRAHA | 2021

Originally published under the title *Zeitenwende*

Copyright © 2018 by Rowohlt Verlag GmbH, Reinbek bei Hamburg

Czech edition © PROSTOR, 2021

Translation © Zlata Kufnerová, 2021

ISBN 978-80-7260-485-2

*Maris, Paulovi, Michaelovi, Hannah
a všem dětem, které ještě přijdou*

SEZNAM OSOB

HENNY A JEJÍ BLÍZCÍ

Henny Ungerová, rozená Godhusenová

Ročník 1900. Život přinesl Henny už čtvrté příjmení. Po sňatku s Ludem Petersem, který zemřel mladý, a po rozvodu s Ernstem Lührem nyní konečně našla životní štěstí s lékařem Theem Ungerem. Už nepracuje jako porodní asistentka na klinice Finkenau, vypomáhá však v gynekologické ordinaci své dcery Marike.

Theo Unger

Ročník 1892. Lahev Helbingovy kmínky kdysi zabránila tomu, aby se mladý lékař a porodní asistentka setkali, a tak se Hennyinou první láskou stal někdo jiný. Nyní je Theo Unger šťastný, protože v Henny našel nejen ženu po svém boku, ale dostal darem také celou rodinu.

Marike Uteschová, rozená Petersová

Ročník 1922. Hennyina dcera z manželství s Ludem. Po Theově odchodu do důchodu vede společnou ordinaci v ulici Neuer Wall sama. Od prosince 1945 je provdána za svou lásku z mladých

let *Thiese Utesche*, s nímž má děti Katju a Konstantina.

Katja Uteschová

Ročník 1950. Katja Rejžák – tak ji nazývá její přítel *Karsten Jentzsch*. To však platí jen zčásti. Ano, Katja ví, co chce, ale když jde o Karstena, je podivně nerozhodná. Zbláznila se do něho, ale jeho na odiv stavěná odvaha a mužnost jí jdou čím dál víc na nervy.

Konstantin Utesch

Ročník 1962. Z Katjina mladšího bratra se stane cílevědomý mladý muž.

Klaus Lühr

Ročník 1931. Hennyin syn z druhého manželství. Jeho pořad *Po setmění* v Severoněmeckém rozhlase se časem let stal pojmem. Od svých devatenácti let miluje jazzového pianistu *Alexe Kortebacha*. Alex, který o celou svou rodinu přišel při hamburské ohnivě bouři, zatímco sám žil v Argentině, tuto tíhu nese stále ještě těžce, třebaže se mu Klausova rodina už dávno stala vlastní.

LINA A JEJÍ BLÍZCÍ

Lina Petersová

Ročník 1899. Bývalá učitelka je jednou z majitelé knihkupectví Landmann. Lina je neskonale vděčná za to, že ji její mladší bratr Lud během svého krátkého života obdařil nejen švagrovou, ale i neteří a synovcem.

Louise Steinová

Ročník 1901. Linina dlouholetá životní družka. Kdysi bývaly společné chvíle s koktejlem u otevřeného okna mansardy rozmarnou tradicí. Mezitím však Louise pije už nejen za veselých chvil.

Momme Siemsen

Ročník 1912. Partner Liny a Louise v knihkupectví. Společně s manželkou Anni a třemi dcerami žije Momme stále ještě spokojeně v bývalém Gustině penzionu, kam kdysi přišel z Dagebüllu v Holštýnsku, aby se v Hamburku začal učit knihkupcem.

IDA A JEJÍ BLÍZCÍ

Ida Yanová, rozená Bungeová

Ročník 1901. Zhýčkanou slečnu Bungeovou by kdysi jistě ani nenapadlo, jaké obraty ji v životě čekají. V obchodníkovi *Tianu Yanovi*, synovi čínských rodičů, našla Ida svou lásku, v Henny, Käthe a Lině celoživotní přítelkyně. Společně s rodinou Siemsenových žijí Yanovi už celá léta u Guste.

Guste Kimrathová

Ročník 1887. Zděděný dům v Johnsově aleji otvírala Guste po celá desetiletí těm, kdo hledali útočiště, a všem nabídla víc než pouhý penzion. Tato žena s velkým srdcem a ušlechtilým duchem je důležitým člověkem nejen pro obě rodiny, které u ní bydlí.

Florentina Yanová

Ročník 1941. Dcera Idy a Tiana se už dávno stala mezinárodně vyhledávanou fotomodelkou.

Florentina dlouhou dobu milovala dva muže, Alexe Kortenbacha a zvukového technika *Roberta Langeloha*. Časem však pochopila, že Alex není k mání. I přes veškeré tanečky jsou její city k Robertovi upřímné. Kvůli jeho modrému skleněnému oku, které po válečném zranění nosí vedle zdravého zeleného oka, mu láskyplně říká můj Husky.

KÄTHER A JEJÍ BLÍZCÍ

Käthe Odefeyová, rozená Laboeová

Ročník 1900. Käthe a Henny, někdejší děti ze sousedství, se staly přítelkyněmi na celý život. Během války byla Käthe kvůli svému komunistickému smýšlení v koncentračním táboře, cestu zpátky ke svým uhlenhorstským přátelům našla až po dlouhých oklikách.

Rudi Odefey

Ročník 1900. Kätin manžel. Skutečnosti, že od roku 1919 miluje ženu, která nemá ráda básně, útlocitný Rudi občas nemůže vůbec uvěřit. Přesto je pro něj jeho Käthe stále ještě tou smyslnou mladou dívkou, do níž se tehdy až po uši zamiloval.

Ruth Odefeyová

Ročník 1944. Jako šestiletá vstoupila osiřelá Ruth do života Käthe a Rudiho. Z Ruth vyrostla vážná mladá žena. Dokonce i pro své adoptivní rodiče a blízké přítelkyně Katju a Florentinu však zůstává Ruth často záhadou, stejně jako její neblahá láska k *Andrási Bingovi*.

BŘEZEN 1970

Käthe se mírně rozběhla a skočila. Zastavila se na druhé straně ulice, chvíli se zdálo, že lapá po dechu, ale pak zamávala na Henny a skočila znovu. Padla do náruče přítelkyni, která ji s úlevou zachytila. Osm skoků. Od domu jedné k domu té druhé. Hra z dětských let, tenkrát se jedna druhá dokonce mohla dívat do kuchyně.

„Ještě to dokážu!“ V Käthině hlase zněl jásot.

Auta zpomalovala. To kdyby si ta bláznivka nepřestala hrát na klokana. Chodci se za oběma ženami otáčeli. Smáli se a divili. Čím starší, tím praštější.

První slunný březnový den, kdy oblohu v tomto měsíci dosud pokrývaly mraky. Byly snad ty dvě, Henny a Käthe, na své cestě do Eilenau právě proto tak rozpustilé?

„Teď skoč zase ty,“ vyzvala Käthe přítelkyni.

Henny však zavrtěla hlavou. Měkké blond vlny jí přitom padaly do tváře, zatímco Kätiny vlasy byly tuhé a tmavé. Obě tomu napomáhaly a důvěřovaly přitom barvám od firmy Wella. Bílé přenechávaly svým manželům.

„Já jsem radši ta, co se snaží někoho zachytit,“ namítla Henny.

„Však máš taky sukni těsnou jako slupku na špekáčku.“ Käthe si sáhla na pletené šaty, které jí vyčnívaly zpod tříčtvrtečního kabátu. „Tohle je pružné. Nenechám se přece omezovat nějakými hadry.“

Oceňovaly, že mají v těle ještě jakousi lehkost. Na konci měsíce čeká Henny sedmdesátka, bude stejně stará jako toto století, zatímco pro Käthe to platí už od ledna. Připadaly si ale mnohem mladší. Kde zůstal čas?

„Nevezmeme to přes Finkenau?“ navrhla Käthe. „Vzdát úctu našemu starému působišti?“

„To by pro mě znamenalo příliš mnoho vzpomínání, naše rodičovské domy mi pro dnešek stačí,“ namítla Henny. „Pojďme radši rovnou k Lině.“

Lina, sestra Hennyina prvního manžela. Švagrová se po Ludově předčasné smrti stala její celoživotní přítelkyní.

„A Ida tam bude taky? Myslela jsem, že se chtěla podívat v Paříži po své ztracené dceři?“

„Florentina se vrátí do Hamburku příští týden.“ Henny se otočila a ještě jednou pohlédla na dům, v němž strávila své dětství a mládí a kde pak znovu žila, když její vlastní byt v červenci 1943 zničily bomby. V okně ve druhém poschodí se pohнула záclona, jako by tam stála její matka, která nyní byla už téměř čtyři roky po smrti.

„V květnu se otevře Karstadt,“ prohodila Käthe, když zabouchly do Hamburské ulice, aby se podívaly k velkému nákupnímu centru, které tam vznikalo. „Takový betonový špalek. Krása přece vypadá jinak.“

„Nezačínej zase s tím, že dřív bylo všechno lepší.“

„Jsem poslední, kdo by to říkal. Ale starý obchodní dům Karstadt stojí za vzpomínku. Pamatuješ se ještě na tu taneční kapelu na střešní terase?“

Bylo tak příjemné vidět dvoupatrový dům u kanálu, který stál již sedm desetiletí nepoškozený v ulici Eilenau a v jehož mansardě žily Lina a Louise. Červené cihly. Bílá štukatura. Trojkřídlé okno bylo za tohoto příjemného dne otevřené dokořán. Mohly tam nahoře slyšet Käthe, která zanotovala písničku?

*Přichází jaro, už kvetou růže,
šíří se vůně věštící léto,
jsem zamilovaná do jednoho muže,
jenže já nevím, který je to.*

Henny na svou přítelkyni pobaveně pohlédla. Křehkost, kterou si Kätin hlas uchoval i po válečných letech, působila až lascivně.

„Podvedla jsi někdy svého muže?“

„Ani mrknutím oka. Těžko bych hledala někoho úchvatnějšiho, než je Rudi.“

Ještě se chichotaly, když stanuly před Linou, která jim otevřela dveře, aby je to odpoledne vpustila dovnitř.

Zákusky. Käthe musela až polykat sliny, jakou měla chuť na ty čokoládové dobroty. Prohlížela si kávový stolek prostřený pro pět. Vyšívaný ubrus, kvalitní starý porcelán po Louisiných rodičích, vázičky z křišťálového skla, v nichž stály modřence a růžové sedmikrásky. Podnos plný *éclairs* a dalších sladkostí.

Käthe si cenila francouzského cukrářského umění. Tenkrát při jejich první schůzce ji Rudi zavedl do hotelu Reichshof, předčítal jí básně, nabízel čajové pečivo, a to bylo krátce po první světové válce. Hennyina matka tehdy považovala pojídání francouzských dortíků za vlastizradu.

„Znovu jsme s Linou pro *éclairs* objevily starý dobrý název *kosti lásky*,“ řekla Louise.

„Jenže tomu už nikdo nerozumí,“ namítla Ida.

„A kromě toho postrádá jakoukoli erotičnost,“ dodala Käthe.

„Naší Käthe už jaro pěkně proniklo do krve. Právě zpívala na ulici píseň z *Modrého anděla*. Neslyšely jste to?“

Ida se posadila ke Käthe. „Prosím tě, nakaz mě tou svou frivolní náladou.“

„Potřebuješ ji?“

„Toužím po změně. Niterně i zvnějšku. Tian je tvrdohlavý, dokonce nechce ani nové tapety nebo potahy na křesla. V bytě naší dcery je všechno hypermoderní a tak nějak sexy. Jak je to s tou písničkou z *Modrého anděla*?“

Käthe se usklíbla. „Už jsem slyšela od Henny, že přijede Florentina.“

„Taky je nejvyšší čas. Od Nového roku jsme ji neviděli,“ posteskla si Ida.

„Má pořád ještě toho přítele?“ zeptala se Lina.

„Ano. Robert je velice trpělivý.“

„Miluje ji,“ připomněla Lina.

Obojí pro Roberta platilo.

„Florentině bude napřesrok třicet.“ Ida si vzala z podnosu ovocný dortík. Ten snad nemá skoro žádné kalorie.

„Právě jí bylo teprve devětadvacet,“ prohodila Henny. „Chceš ji snad mít pod čepcem? Tyhle časy už minuly.“

„Ona na svatbu nepomýšlí ani ve snu. Ani děti nechce. A přitom Tian i já bychom tak rádi měli vnoučata.“

Henny si šťastně povzdechla. Má vnučku a vnuka, takže je v kroužku přítelkyň jedinou babičkou.

Ida se na ni podívala. „Ty se máš,“ řekla.

Henny takřka provinile pokrčila rameny.

Den byl jarně teplý i v Paříži. Florentina si v kavárně Deux Magots svlékla dlouhý zimní kabát a přehodila ho přes jednu z proutěných židlí. Spočinul na ní Jeanův zrak, ten dlouhý pohled platil jejímu malému bříšku. „Nechtělo se mi těm pověstem věřit. Kdopak je ten šťastný otec?“

„Jeden muž z Hamburku. Nemá s módou nic společného.“

„Je to tajemství?“

„Ano.“ Florentina se usmívala.

S Jeanem, fotografem z Lucemburku, pracovala poprvé před deseti lety, tehdy byl její život modelky v začátcích. Zapůsobil snad tady na terase pocit důvěrnosti, že jeho návrh rovnou nesmetla ze stolu? Ze stolku, na který právě v příští chvíli číšník postavil dva šálky bílé kávy.

„Dovol mi udělat pár fotek, které nabídnu časopisu *Paris Match*. Ty v něčem supersexy přiléhavém. Art director bude nadšený, Florentina Yanová s těhotenským bříškem. V příštích dnech bych měl k dispozici ateliér. Tady v Latinské čtvrti.“

Florentina si s odpovědí dávala načas tím, že rozbalovala kostku cukru. „Opravdu to chceš?“

„Důležité je, abys to chtěla ty. Nebo si myslíš, že by se to tomu tvému muži z Hamburku nelíbilo? Budete se brát?“

„Na vdávání nepomýšlím ani ve snu,“ odpověděla Florentina, a tak v Paříži opakovala to, co její matka právě říkala v Hamburku. „Je jedno, co si o tom myslí on.“

„Vy emancipované ženy!“ Jean vstal. „Zavolám si do redakce,“ řekl. Nápad fotografovat Florentinu jako nastávající matku ho přímo fascinoval. Vyhrabal z kapsy kalhot pár frankových mincí a zmizel uvnitř v kavárně, aby zašel do některé ze tří telefonních kabiněk v suterénu.

Florentina se dívala přes bulvár Saint Germain a na chvíli se jí z vlastní odvahy zmocnil strach. Její rodiče by se o svém budoucím vnučeti neměli dozvědět až z obrázkového časopisu, také vůči oběma milovaným mužům by to sotva bylo fér.

Rozdrobila sušenku, kterou měla na podšálku, a drobky nasykala vrabcům, hopkajícím kolem stolku. Zařadili by pak v *Paris Match* ty fotografie do svého listu urychleně? Ne. Než to vytisknou, bude už v Hamburku a oznámí své těhotenství. I když hodlala před svou rodinou i před Robertem zamlčet, že jako otec dítěte nepřichází v úvahu pouze on.

Jean se vrátil ke stolu a tvářil se, jako by právě vyhrál v loterii. „Chtějí to mít pro příští vydání. Vypadly jim totiž dvě dvoustránky o tom filmu s Ali MacGrawovou, *Love Story*.“

Věci se daly do pohybu.

Ida se vrátila do Johnsovy aleje krátce před jedenáctou. V domě bylo ticho, jeho obyvatelé už asi šli spát, jen u nich se ještě svítilo. Tian se zvedl, když vešla do ložnice, a odložil knihu na noční stolek. „Bylo to u Liny pěkné?“ zajímal se.

Ida na svého muže pohlédla. „To odpoledne mi udělalo dobře,“ odpověděla.

„Jsem rád, žes to protáhla na příjemný večer.“ Kdyby byl tak dlouho pryč on, Ida by mu udělala scénu, zatímco Tian byl vždycky velkorysejší. „Volala Florentina. Těší se na nás. A na Roberta.“

„No bohudíky. Co ty tvé bolesti hlavy?“

„Jsou pryč. Vzal jsem si ještě pilulku *temaginu*. Říkal jsem si, že bych se mohl taky trochu věnovat své ženě.“

„Jsem děsně unavená, Tiane.“

„Tak pojd na mé rameno.“

Tian se za ní díval, když kráčela do koupelny. Oběma, Idě

i jemu, bylo osmašedesát a stále ještě tvořili pohledný pár. Proč se tedy cítí tak strašně starý?

Ida se vrátila do ložnice v jedné ze svých normálních nočních košil, měla ovšem i jiné. „Zhasni, prosím tě.“

Svítila už jen lampička na Tianově nočním stolku, hedvábné stínítko v barvě písku, které vydávalo něžné světlo. Tian ji zhasl. Oknem jim do ložnice svítil srpeček měsíce a Tian dokázal rozeznat, že si Ida přetáhla noční košili přes hlavu a stála uprostřed místnosti nahá.

„Pojď,“ řekla. „Svlékni si pyžamo.“

Sní snad? Tian vstal. Udělal, jak mu přikázala. Sotva se odvážil dýchat, obával se, že by nahá Ida mohla zmizet jako fata morgana.

„Opravdu jsem se od Käthe nakazila.“

Tian se neptal, co to znamená. Políbil svou ženu. Vzpomněl si na jednu letní chatičku. Na milování jednoho chladného dne v prosinci, kdy jim bylo i bez kamen nádherně teplo. Vzpomínka, která mu tady nahoře v jejich ložnici pomohla, aby se náhle cítil mladý a silný. Mladý a silný, jako býval tenkrát.

„Ne. Už žádný alkohol, Louise.“

„Jenom *nightcap*. Na dobré usnutí.“

„Jsem k smrti unavená,“ namítla Lina.

„Pojď ke mně na pohovku, místo abys tady pořád něco přerovnávala. Všechno už je uklizené.“

Když si Louise nalávala další whisky, Lina se na svou družku přísně podívala. Dříve měly drinky aspoň jistý podíl ovoce. „Udělej ještě druhý pokus s terapeutem, prosím tě o to,“ naléhala.

„Uvažuju spíš o kosmetické chirurgii.“

„Tomu tedy nevěřím.“

Louise si přitiskla ukazováčky ke spánkům a vytáhla si kůži až k vlasům.

„To ti dodává něco ze *Suzie Wongové*,“ poznamenala Lina.

„Sbohem, pokleslá víčka,“ řekla Louise a napjala si taky kůži na bradě a krku. „Bobo říká, že má zákaznice, které po čtyřech až šesti řezech vypadají jako čerstvě vylíhlé.“

„Kdo je Bobo?“

„Můj kadeřník. Je tam v salonu nový.“

Lina se posadila k ženě, kterou milovala a s níž už desítky let žila. „To tvá duše potřebuje pomoc, ne tvůj obličej,“ řekla.

„Prokaž mi tu laskavost a zkus to nejdřív s terapií.“

„O mou duši se nemusíš starat, deprese zmizí, jakmile už v zrcadle neuvídím žádnou starou čúzu. Lino, my jsme byly tak mladé, když jsme se potkaly.“

Lina si povzddechla. Člověk byl mladý příliš brzy a v té chvíli to bohužel ještě nedokázal jaksepatří ocenit.

„Mluvila jsem o tom s Idou, ta by si taky ráda nechala něco udělat s obličejem.“

„Vy jste se obě zbláznily.“

„Nebuď tak staromódní, v Americe to dělá každá.“

Lina vstala z pohovky. „Tomu moc nevěřím,“ řekla. „Zkus to prostě jednou se spánkem pro krásu.“

„Tak to bych musela spát sto let.“

„A ten Bobo o nějakém chirurgovi ví?“

„Dal mi jeho vizitku.“

„Promluv si o tom s Marike. Nebo s Theem.“

„Ti dva jsou gynekologové. Já si přece nechci nechat vyhladit stydké pysky. I když by to vůbec nebyl špatný nápad.“

„Jsi opilá,“ namítla Lina. Zavřela i poslední křídlo okna a začala zhasínat lampy. „Jde se do postele.“

„Pořád máš v sobě něco z učitelky,“ prohodila Louise. Vstala však a odešla do koupelny.

Henny si dopřála malou zacházku a doprovodila Käthe domů. Odtamtud to byl jen kousek cesty do Körnerovy ulice, kde už po mnoho let žila s Theem.

Za jedním z oken v přízemí, v němž se ještě svítilo, byla vidět Rudiho tmavá silueta. Možná ji viděl stát před domem, možná také ne, ale stáhl se dovnitř bytu. Možná byl prostě jen diskrétní.

„Napadá tě někdy, že by ti Theo mohl umřít?“

„Slíbil mi, že se dožije devadesátky.“

„Kéž by se mu to podařilo.“ Käthe si povzddechla. „Já nevím,

jestli chci žít bez Rudiho. Když se tak dlouho nevracel z války, myslela jsem si, že jsem se s jeho smrtí smířila.“

„Je nějaký důvod o tom vůbec přemýšlet?“

„Ne,“ odpověděla Käthe. „Žádná nemoc tu není. Žádná, o níž bychom věděli. Ale čas najednou ubíhá moc rychle.“

„Dneska odpoledne jsi byla tak rozpustilá.“

Käthe se na přítelkyni podívala. „Už nemám ráda noc, Henny. Ve tmě na mě dotírají démoni, nebo spíš vzpomínky. Vzpomínka dokáže vytvořit hrůzné představy. Pak mám před očima matčinu smrt v Neuengamme. A vzpomínám taky na Kurta, možná by nacisty přežil.“

„On by neemigroval.“

„Rudi a já jsme přece koncentráky taky přežili.“

„Ale byli jste mnohem mladší než Kurt.“

„Tomu ještě nebylo ani šestapadesát, když si vzal život.“

„Jeho dobrovolná smrt mu zachovala důstojnost. Pokládal za důležité nenechat se připravit o život nacisty.“ Henny začala být zima, jak se v ní zvedl starý smutek po lékaři a příteli Kurtu Landmannovi.

„Tobě je zima,“ povšimla si Käthe.

„A tobě ne?“

„Ale ano. Díky, žes mě doprovodila až ke dveřím.“ Käthe se předklonila a lehce Henny políbila na tvář. „Dříve jsem bývala já ta nebojsa,“ řekla.

„Nebojsa jsi pořád, když skáčeš autům před chladič.“

„Já jsem přece nikomu před chladič neskočila.“

„Osm skoků. Jsem na tebe hrdá.“

„Kéž bychom ještě dlouho žily,“ špitla Käthe.

„*Nepochybně*. Abychom mluvily s Kurtem.“

Käthe se dívala za přítelkyní, která odcházela chvatnými kroky. I přes tu úzkou sukni, kterou měla Henny na sobě.

Sehnat do ateliéru supersexy těsné části oděvu nebylo vůbec snadné. Pařížská scéna začínala napodobovat folklorní vzhled hippies, samé rozevláté šaty s volánky, a také selské haleny, které byly právě *en vogue*, vypadaly jako objemné vyšíváné polštáře na pohovku.

V dílně jednoho módního tvůrce v rue Tiquetonne nakonec Jean uspěl. Ten mladý muž experimentoval se syntetickým materiálem, který vypadal jako hadí kůže, a šil z něj přiléhavé šaty.

Florentina konstatovala, že v těch šatech až po kotníky v matné bílé s černým vzorkem vypadá jako krajta, která právě spolkla králíka a měla by se raději uložit, aby ho strávila.

„Jsi nádherná krajta černohlavá,“ usmál se Jean. „Lidi v redakci budou u vytržení.“

Florentina na vysokých podpatcích udržovala rovnováhu, ale začínala se cítit po těle nějak jinak.

„*Vous êtes un rêve*,“ pravila stará Audrey, která ji líčila. Kdyby ty obrázky viděli Robert nebo Alex, nepochybně by si mysleli, že se jim to zdá. Nebo spíš že mají halucinace. Ale proč by měli číst *Paris Match*? Alex sice hovořil docela slušně francouzsky, ale ten časopis asi sotva patřil k jeho četbě. Kromě denního tisku četl jen *Spiegel* a *Jazz Podium*.

„Přesně takhle,“ řekl Jean. „Nech ruce na břiše. Florentina Yanová a mateřské štěstí. Dokonalé.“ Vytáhl další obrázek z kazety polaroidu, který byl připojený k jeho fotoaparátu značky Hasselblad. „Audrey má pravdu, ty jsi sen,“ řekl s obdivem a ukázal jí snímky.

„Koukám tam jako ospalá ovce.“

„Nesmysl. Díváš se oduševněle. Ve kterém měsíci vlastně jsi?“

„Začátek sedmého.“

„A kdy tedy máš termín porodu?“

„V červnu.“

„Proč jsi nervózní? Pořád si olizuješ rty. *Rouge à lèvres*, Audrey.“

Florentina si nechala nanést na rty červec a povzdechla si. „Pochybuju, že ty fotky jsou dobrý nápad.“

Jean se zašklebil. „Pozdě,“ prohodil.

„Kdybych tak ráda neposlouchala tvou zkomolenou němčinu, vůbec bych na to nepřistoupila,“ usmála se Florentina.

„Tvá dcera ti jednou poděkuje. Za ty fantastické snímky z vašeho těhotenství.“

„Dcera?“

„Krásná jako její matka,“ přikývl Jean. „Předpokládám, žeš jí vybrala pohledného otce.“

Když Robert vycházel z budovy rozhlasu, podíval se na hodinky. Ještě bylo příliš brzy na to, aby zamířil do Johnsovy aleje, kam ho Guste pozvala na jídlo, a setkal se tam s Idou a Tianem, kteří by ho rádi viděli jako zetě. On se však vzdal naděje, že by se s Florentinou oženil.

Přitom nepochyboval, že ho miluje. Jeho a Alexe. Ten byl zadaný, to chápala i Florentina. Myšlenku, která se mu teď objevila v hlavě, odsunul a rozhodl se, že si zajde do kavárny Funk-Eck na kávu a jednu cigaretu.

Když do kavárny vstoupil Klaus, zapaloval si právě druhou cigaretu. Robertovi chvíli trvalo, než poznal, že mladá žena po boku jeho přítele a dlouholetého kolegy ze Severoněmckého rozhlasu je kolegova neteř. Jak ta malá Katja dospěla. Když přišli k jeho stolu, vstal. „Přisedněte si. Nebo chcete něco projednat a byli byste raději sami?“

„Jde jenom o krizi ve vztahu,“ vysvětlila Katja. Všimla si, že Robert vrhl na jejího strýce tázavý pohled. „U mě. Klaus je tu jako zeď nářků.“

„Já hned odcházím,“ řekl Robert. „Na jídlo do Johnsovy aleje.“

„Slyšel jsem, že se Florentina příští týden vrátí,“ prohodil Klaus.

„Naštěstí. Ty účty za telefon mě totiž ničí.“

„To asi nebude jediné štěstí vašeho shledání.“

„Ty přece víš, jak na *Sweet Florraine* visím.“

„Ano,“ přiznal Klaus. Tohle opravdu věděl.

„A Alex bude od neděle s kvintetem v Montreux?“ zeptal se Robert, aby odvedl řeč od vlastní lásky.

Klaus přikývl. „Už teď mi chybí.“

Robert mávl na číšníka, který to postřehl, a tak zaplatil a s oběma se rozloučil. „Já Karstena nenávidím,“ zaslechl ještě Katju, když odcházel. Ale zaznívala v tom láska.

Obešel své auto, které stálo v Rothenbaumchaussee, a vzal

ze zadního sedadla tašku s lahvemi vína. Pozornost pro Guste. Dobře vychlazený ryzlink. Ten den slunce nehřálo tak jako včera.

„Doufám, že máš ještě své modré oko, milý Husky,“ řekla Florentina v telefonu. „Víš přece, že se mi s ním líbíš. Neměň je.“

Jako kdyby tušila, že právě to měl v úmyslu, totiž konečně nahradit své modré skleněné oko zeleným. Jako jednooký se vrátil v roce 1945 z války a o pětadvacet let později by neměl nic proti tomu, mít zase jednou obě oči zelené.

Před domem v Johnsové aleji si Robert projel rukou své dosud husté černé vlasy. Ať modré, nebo zelené. Držel se dobře. Jen aby ho Florentina jednoho dne nepovažovala za příliš starého.

Řekl Karsten vůbec někdy, že Katju považuje za rovnocennou partnerku? Myšlenka rovnocennosti se zdála být ztracená, protože on si už dávno hrál na velkého Zampana z Felliniho *Silnice*.

Její studium na škole uměleckých řemesel v Armgartstrasse bylo pro Karstena jen malování na dřevěné krabičky, zatímco on měl před kamerou dění ve světě. Koketoval s myšlenkou odejít do Vietnamu. Jako válečný reportér. Dalo se s tím koketovat?

„Zůstaň ležet nahoře,“ řekl Karsten. „Já proti tomu nic nemám.“

Katja vyskočila z matrace a oblékla si džíny a pulovr, aniž by se dlouho zdržovala hledáním kalhotek a podprsenky. „Máš vůbec tušení, jak majetnický to zní?“ zeptala se.

„Maličká, pojď zase pod deku a zahřej mě. Je tady zima.“

„Včera jsem hovořila o nás dvou s Klausem.“

„S tvým teplým strýčkem Klausem.“

„Co to s tím má společného?“

„Nic. Jen to, že on a jeho životní druh asi mají sotva tušení, co je to normální chlap.“

„Takový, jako jsi ty?“ Katja zvedla obočí a podívala se na chlapíka, do něhož byla stále ještě zblázněná.

„Poradil ti?“

„Jo, abych s tebou skončila.“

Karsten tiše hvízdal. „A co ty? Uděláš to?“

„Snaž se, ať je náš život zase takový jako v listopadu, když jsme fotografovali na Šancích.“ Podívala se na černobílou fotografii velikosti plakátu zavěšenou nad postelí; na hrubé přetíratelné tapetě ji držely připínáčky. Katja, opírající se o oblouk vrat, na nichž byly olejovými barvami napsané zákazy.

Karsten přikývl. „Miluju tě, Katjo Rejžáku. Pojď sem.“

„Chci si doma ještě něco připravit do školy.“

Vytáhl zpod polštáře její kalhotky a hodil jí je. „Už nemusíš bydlet ve svém dětském pokoji. Můžu ti tady nabídnout dospělý život.“

„Dokonce i můj mladší bratr mě při práci ruší méně než ty. Nemáš tam pod polštářem taky mou podprsenku?“

„Ta leží v kuchyni. Tam jsem ti ji svlékl.“

Když Katja vycházela z kuchyně, ještě jednou nahlédla do pokoje.

„Pojď ke mně,“ naléhal Karsten, „zítra letím do Belfastu. Možná mě IRA zastřelí, a ty pak budeš litovat, že ses se mnou ještě jednou nepomilovala.“

„Dávej na sebe pozor, Karstene,“ řekla jen.

„Miluju tě,“ reagoval, ale hlas mu zněl drsně.

Jenže to už Katja za sebou přibouchla dveře a scházela po schodišti k východu.

„Kdes ho našel?“ Ida vzala Tianovi medvěda z ruky a pohladila čumák s nosem z umělé kůže.

„Seděl ve skříni na chodbě hned za starými šaty. Myslel jsem, že si ho Florentina už dávno vzala.“

„Naše dcera není sentimentální.“

Tian přikývl. „Zato její otec je,“ řekl.

„A co hledáš ty za starými šaty?“

„Třídím je. To máš přece v úmyslu.“

Ida si povzddechla. „Mým úmyslem je nově se zařídit.“ Posadila medvěda na opěradlo křesla. „Sem se dobře hodí,“ prohodila. „Je stejně ošoupaný.“

„Jedno po druhém,“ mínil Tian. „Přednost má topení. Ale teď se především těšme na Florentinu.“

„Ty jsi byl vždycky dobrý otec.“

Tian se podíval na Idu a usmál se. Vzal její ruku a políbil ji. V jejich manželství bylo hodně chvil, které se nevydařily, ale Florentinu milovali oba, v tom se shodli. „Předevčírem v noci,“ vzpomínal Tian, „to bylo kouzelné.“

„Ano,“ přikývla Ida a zase to znělo drsně, jako by chtěla tu milostnou noc starého manželského páru vypudit z paměti.

„Slyšelas to?“ zeptal se Tian. „Robert trvá na tom, že zajede pro Florentinu na letiště.“ Raději chtěl změnit téma.

„Slyšela, vždyť jsem s vámi seděla u stolu, Tiane. Jak ti Robert připadal?“

„Milý. Jako vždycky. Proč se ptáš?“

„Zdál se mi vážnější než jindy.“

„Neviděl ji od Nového roku a já se obávám, že se ho zmocňuje nejistota. Že Florentina vytáhne z klobouku nějakého pařížského milence. Měla by mu konečně říct, co chce. Ty jsi v jejím věku byla už devět let provdaná, i když bohužel ne za mě.“

„Dneska je všechno jinak,“ namítla Ida. „Florentina ostatně chce strávit jaro a taky léto v Hamburku.“

Tian samým překvapením nedokázal zavřít ústa. „To ti říkala? Chce si vzít volno?“

Ida pokrčila rameny.

„A proč se to dozvídám až dnes?“

„Možná jsem to nebrala vážně. Zdá se, že Robert o ničem neví, jinak by se o tom včera zmínil.“

„Stačí nějaká lákavá nabídka z New Yorku nebo z Paříže, a ona nám odletí. Její páteční příjezd platí?“

„Ano, pokud vím,“ přikývla Ida. „Já teď zajdu dolů ke Guste. Anni, Momme a děti jsou zase pouhý den pryč a ona tím tichem v domě trpí. Když byla Florentina malá, nikdy jsme nebyli na lyžařských prázdninách, dokonce ani v Harzu.“

„Když v Hamburku zavedli lyžařské prázdniny, bylo Florentině už třiaadvacet.“

„Hodně jsme toho promeškali, Tiane.“

Tian pomlčel o tom, že Ida dlouho váhala, než se s Campmannem rozešla, protože se nechtěla vzdát přepychu, který jí bankéř poskytoval.

Ale Idin manžel se zachoval férově; když Ida s Tianem otěhotněla, Campmann své otcovství až do konce nacismu nikdy nepopíral, a tak zabránil tomu, aby Tiana jako syna čínských rodičů odvedlo gestapo kvůli *hanobení rasy*.

„Rád bych tebe a Guste pozval na oběd. Možná k Ehmke-mu. V neděli?“

„Ehmke je prý mezitím už skoro na spadnutí,“ namítla Ida.

„Tak půjdeme ke Gustavu Adolfovi a dáme si královniny paštičky.“

„Ale co. Pojdme k Ehmke-mu, kdoví jak dlouho ještě bude existovat a Guste miluje jejich rostbíf. Můžeme si to vůbec dovolit?“

„Určitě spíš než lyžařské prázdniny ve švýcarských Alpách,“ smál se Tian.

„Já jsem se s Andrássem rozešla.“ Ruth se podívala otci do tváře a četla v ní nevěřičnost i naději.

Rudi odložil vidličku k talíři s lilkovým nákypem. Chopil se ruky té mladé ženy, která vstoupila do jeho života jako šestileté dítě a spolu s Käthe ji adoptovali, když po dědečkově smrti úplně osiřela.

„Už nesnesu, abych se o něj dělila s jinými ženami.“ Ruth si uvolnila ruku a pustila se do svého nákypu.

„Nechala sis to líbit dost dlouho.“

„Ale to jsem byla jeho hlavní ženou.“

„Ruth! Proboha! Copak je to nějaký africký náčelník?“ Rudi seděl na prosté dřevěné židli v řecké restauraci dočista ztuhlý. Když jen pomyslel na toho nafoukaného Andráse Binga, který se považoval za levičáka, revolucionáře, opravdu se celý napnul.

„Já vím,“ řekla Ruth. „Odporuje to všemu, co si myslím a co chci taky uskutečnit a šířit.“

„Zapřísahám tě, ve svém rozhodnutí neváhej.“

„Uklidni se, tati. Mezi Andrássem a mnou už to skončilo.“

Kéž by to byla pravda, říkal si Rudi. Pane bože, dej, ať je to pravda. Podíval se oknem na ulici, o jejímž názvu *Schulterblatt* čili Lopatka se vyprávěly celé legendy. Jako mladý muž se zapletl s komunismem a nacistům natruc komunistou zůstal, i když v toto učení dávno přestal věřit. Bylo by nesnesitelné, kdyby si Ruth zadala s jiným šilenstvím, které se maskovalo za ideály a jen zakládalo ohně.

„A v redakci se ti daří?“

Ruth odsunula talíř stranou. „Možná tam skončím,“ odpověděla. „V Berlíně vznikají noviny, s nimiž bych mohla spolupracovat. V časopisu *konkret* se všechno zastavilo.“

„Berlín,“ řekl Rudi a do tváře se mu vrátila starost.

„András už v Berlíně není, tati.“

Pokusila se Rudiho uklidnit tím už dvojnásobným použitím slova *tati*, které považoval za lichotku, protože Ruth ho tak oslovovala jen váhavě.

„Co je to za noviny?“

„Ještě to nedozrálo.“

„Ale je to dost zralé, aby ses vzdala místa redaktorky, které zastáváš teprve rok?“

„Ty jsi šel v roce 1933 taky svou cestou, aby ses zasadil o to, cos považoval za důležité.“

„Tenkrát byl v popředí boj proti nacistům. Proti komu bojuješ ty, Ruth?“ Málem by ihned řekla, že proti americkému imperialismu, proti válce ve Vietnamu, ale místo toho Rudiho zasáhl jen její chladný pohled. Teď odsunul talíř taky on.

„Chutnala vám ta musaka?“ zeptal se hostinský restaurace Olympijský oheň, když odklízěl ze stolu talíře.

„Bohužel jsme se o chuť navzájem připravili,“ vysvětlil Rudi.

„Možná by pomohlo ouzo?“

Rudi s úsměvem přikývl. Na anýzovou kořalku chuť sice neměl, ale cítil se provinile kvůli jídlu, jehož se sotva dotkli.

„Pro mě ne,“ odmítla Ruth. Na vysokém čele se jí táhly přísné vrásky. Potrásla krátkými vlnitými vlasy, které jí padaly až téměř přes šedé oči a zakrývaly jejich přísnost.

„Svěř se mi, prosím tě,“ vyzval ji Rudi.

„Budeš první, kdo se něco dozví.“

„Kde se zdržuje András?“

„Je po všem. Prostě mi to věř. Odtáhl s Janne do Jordánska.“

Rudi neměl sklon šířit strach. Ani v sobě, ani v jiných. Jméno András však pro něj bylo už řadu let spojeno s hrozícím neštěstím.

„Jordánsko?“ Bylo snad tohle centrum nepokojů cílem dovolené?

„Zaplatíme,“ navrhla Ruth.

Rudi mávl na hostinského. „Kdo je Janne?“ zeptal se.

„Ona si tak říká.“

„A kdo to je? Kromě toho, že je Bingovou novou hlavní ženou?“

„Nepřišla jsem si sem zahrát kvíz.“

Rudi dopil své ouzo a vytáhl peněženku.

Guste by klidně porazila i vola, aby oslavila návrat ztracené dcery, ale spokojila se s tím, že naložila do octa maso na svíčkovou spolu s cibulí, zrnky pepře, bobulkami jalovce a sušenkami zvanými Kemm'sche Kuchen. Gustinu svíčkovou měla Florentina ráda, včetně knedlíků, které se k ní podávaly. Byl nejvyšší čas, aby se pořádně najedla, na posledních fotografiích vypadala vyhladovělá.

Teď tedy dát těžkou kameninovou mísu s masem do ledničky, tam se může šest dní uležet. Guste se posadila ke kuchyňskému stolu a hleděla do zahrady. Stála tam úplně osiřelá houpačka, na níž sedávala už Florentina. Ne. Prkna a lana už vyměnili, jen železná konstrukce zůstala původní, Momme ji loni zbavil rzi a nově natřel. Nyní se na ní houpaly také jeho tři dcery.

Doufejme, že si na těch lyžích nikdo nic nezlomí. Tu nejmenší Momme a Anni nejspíš posadí na sánky, ne na ta zrádná prkýnka. Tomu dítěti nebylo ještě ani pět let. Guste zavrtěla hlavou. Sněhu si cenila jen o Vánocích, v té době totiž dovedl vykouzlit správnou náladu.

Robert jí připadal ve čtvrtek při jídle dost zamlklý, Florentinka mu život jistě nijak neusnadňuje. Tomu chlapci bylo v provincii už sedmačtyřicet, čas mu utíká. Na Alexovi ty jeho roky nejsou dosud vidět, právě včera si to zase říkala, když se u ní

cestou z rozhlasu zastavil. Ale strachu z létání se Alex nezbavil, zítra totiž musí se svými hudebníky zase do Montreux. Když mu dávala lahvičku s baldriánovými kapkami, říkal s úsměvem, že by potřeboval spíš celkovou narkózu.

Guste vstala, aby semlela kávu a dala vařit vodu, ta vůně možná přiláká Idu, trochu si popovídat by člověku udělalo dobře. Tian zůstal věrný čaji i navzdory tomu, že stále ještě vedl filiálku obchodu s kávou. Bylo od něho pěkné, že ho napadlo pozvat ji a Idu na zítřek k Ehmkemmu.

Na starém kávovém mlýnku s klikou lpěla, i když Momme chtěl už dávno pořídit elektrický. Ale ten dělá takový hluk, až to člověku trhá uši. Guste postavila mlýnek na stůl a věnovala se zase kamnům. Kdo chce horkou vodu, ať si zapne sporák. Dneska je nějaká roztěkaná. Už několik dní nedokázala vypudit z hlavy myšlenku, že se něco chystá.

Klaus položil sluchátko. Alex přistál v Ženevě v pořádku a zdálo se, že je schopný se soustředit na koncerty v Montreux. Jeho druh by si měl zase jednou pohovořit s terapeutem v ulici Neuer Wall, protože Alexův strach z létání se opět zhoršil.

Vrátil se k psacímu stolu, pročítal si seznam hudebníků, kteří byli pozváni na workshop Severoněmeckého rozhlasu, byl mezi nimi i Chet Baker, a to poprvé od velkého narušení Bakerovy kariéry. Při bitce v Kalifornii totiž přišel o několik zubů a musel si nakonec nechat vytrhat všechny. Zubní protéza přitom byla pro trumpetistu zlým snem.

Příprava workshopu nepatřila ke Klausovým úkolům, plánoval však, že skladby účastníků přehraje ve svém vysílání.

Pořad *Po setmění* měl už po sedmáct let pevné místo ve vysílání v pátek od dvaadvaceti hodin, přičemž Klaus jako jeho tvůrce se mezitím stal legendou a byl známý daleko za dosahem vysílačů Severoněmeckého rozhlasu.

V létě dostal pozvání na Newport Jazz Festival. Účast zatím nepřislíbil, v té době totiž chtěli jet na dovolenou a Alex by ho asi sotva chtěl doprovodit na americké Východní pobřeží, ledaže by cestovali parníkem. Bylo nemyslitelné, že by souhlasil s letem na takovou vzdálenost.

Do takového citlivky se tehdy v lednu 1951 zamiloval na celý život.

Když telefon zazvonil znovu, vstal. Druhý přístroj měli v ložnici, ale že ho neměl tady po ruce hned na psacím stole, bylo k zlosti. Možná by se měli zase jednou zamyslet nad tím, zda si nepořídit prostornější byt; dovolit by si to mohli, ale přesto ten nápad stále odsouvali. Alex i on pokládali ty dva velké pokoje se střešní terasou a výhledem na Alsteru málem za talisman.

„Haló, bratříčku,“ ozvala se Marike. „Chtěla bych s tebou probrat máminy narozeniny.“

„Najíme se v Mühlenkampském přívozu 26. března, přítelkyně přijdou s doprovodem o tři dny později na velikonoční snídani a v červnu pak bude velká letní slavnost pro Henny a Käthe v Körnerově ulici,“ vylíčil Klaus.

„Bezvadné,“ souhlasila Marike. „Ale já jsem měla na mysli spíš něco rodinného.“

Klaus zastéнал. „Prosím tě, jen žádné kašpárkové divadlo.“

„Kašpárkové divadlo?“

„Scény z mámina života v našem ztvárnění.“

„Možná ta v Elsině kuchyni, když jsi vysvětloval svou sexuální orientaci.“

„Nebo jak si Ernst u mámy neustále stěžoval, protože ty ses na balkoně muckala s Thiesem.“

„Právě se pouštíme jeden do druhého,“ namítla Marike. „Pustíme se raději znovu od začátku do tohoto rozhovoru.“

„Theo bude mít u snídani jistě malý projev.“

„Takže něco, čím přispějeme my děti. Ty a já. Katja. Konstantin už namaloval rodinný portrét. Všichni tam máme psí čumák.“

„Bezvadné,“ odtušil Klaus. „Vždycky jsem měl pocit, že mám moc dlouhý nos.“

„Popřemýšlej nad tím. Ty přece ve svých pořadech sypeš všechno z rukávu.“

„Ale je v tom taky hodně práce, sestřičko.“

Klaus si povzdechl, když hovor skončil. Nezpívala jeho babička zamlada ráda na rodinných oslavách písně? O tom jednou vyprávěla Else. *Maryčka pláče na zahradě, kde v trávě její*

dítě spí. Kuchyňské písň. Mohli by s Marike přebásnit *Maryčku* do Hennyina života a Alex by je doprovázel na klavír. Dojemná představa.

Odešel do kuchyně a nalil si sklenku bílého vína, které stálo už otevřené v ledničce. Přecházel po velkém světlém pokoji, v němž pracovali, bydleli, jedli, vzal do ruky fotografii ve stříbrném rámečku, fotografii, na níž byla Alexova rodina. Rodiče, sestry, švagři a dvě neteře, snímek pořízený v jednom fotoateliéru v Grindel. Pro syna v daleké Argentině.

Klaus uchovával své rodinné fotografie v krabici, nevystavoval je ve stříbrných rámečcích. Jeho rodina ještě žila a obklopovala ho, zatímco ta Alexova uhořela během jednoho nočního náletu v červenci 1943 ve sklepě svého domu.

Ani Henny neměla v prvních padesáti letech tohoto století lehký život, její otec padl na podzim roku 1914, pak ji postihla příliš časná smrt Luda, Maričina otce. Poté obtížné manželství s Ernstem, jeho otcem. Strach o Käthe a Rudiho, kteří se stavěli nacistům na odpor a trpěli v koncentračních táborech. Válka. Ztráta bytu. Jeho matka zažila loučení ve všech podobách.

Těch dvacet let po Theově boku jí konečně přineslo štěstí. Kéž by to tak ještě dlouho zůstalo, doufal Klaus.

Otevřel dveře na terasu a vyšel ven. Na stromech se objevila první nesmělá zeleň. Na Alsteru už za tohoto časného večera padá soumrak. *Dopřej nám všem dlouhý život.* Klaus to vyslovil nahlas. Prosil o to Boha. V něhož přece vůbec nevěřil.

Florentina už viděla nejnovější číslo časopisu *Paris Match* na stánku, na titulní straně byl Salvador Dalí. Nesmyslně doufala, že její fotografie možná v tomto vydání vůbec nejsou, protože to by jí pak přece zvonil telefon v bytě na Place des Vosges.

Zato se ozvalo v pondělí večer dlouhé a vytrvalé zvonění u jejích dveří; nepřestávalo, a tak vystoupila z vany a přehodila si froté župan. Možná domovnice, která chce ohlásit další přerušování dodávky vody.

„*Qui est là?*“ zeptala se.

„Posel s autorskými výtisky,“ ozval se Jean.

Florentina otevřela. „Vytáhl jsi mě z vany.“

„Ty obrázky ti to vynahradí,“ reagoval pyšně fotograf. Šel ke starému rustikálnímu stolu, který stál v kuchyni, a časopis rozevřel. *Maman Florentina* stálo velkými písmeny na dvoustránce.

„Svatá dobroto!“ Florentina obrátila stránku. Žádný delší text, jen popisky na druhé dvoustránce. Že je v sedmém měsíci a otce svého dítěte tají, ví se však, že pochází z Hamburku. Nervózně se zachichotala.

„Fotky jsou fantastické,“ pochvaloval si Jean. „A to ani nemluví o tobě. *Stern* to chce přetisknout.“

Florentina si přitáhla jednu ze dvou židlí a posadila se. Malý nával slabosti. „A kdy?“

„V příštím vydání to ještě nebude. Vadí ti to zdržení?“

„Právě naopak. Nechci, aby se má rodina dozvěděla z časopisu, že čekám dítě.“

„Aha,“ pochopil Jean. „A nastávající otec o tom ví?“

Florentina zavrtěla hlavou.

„Řekl bych, že to je rys nové doby,“ prohodil Jean. „Možná jsme v tom našem malém Lucembursku ještě dost staromódní. Stačí, když ti tu nechám dva výtisky?“

„Chci jen jeden,“ odpověděla Florentina.

„Dobrá. Mám teď schůzku s přítelkyní, takže jí můžu ten druhý výtisk dát. Ostatně se zasnoubíme,“ sdělil jí Jean.

„Ach, vy Lucemburčané,“ zasmála se Florentina.

Sotva Jean odešel, ozval se telefon. Madame Auberová, šéfka její agentury. Ta byla jako jediná zasvěcená, o Florentinině těhotenství i volnu, které si chce vzít, věděla od ledna.

Ten večer následovaly ještě dva další hovory. Z Paříže. Jako třetí se ozval Husky. Popřál jí dobrou noc. Jako každý den. Husky se těšil na její příjezd a zjevně nic netušil, a tak si Florentina oddechla. Ta zpráva se do Hamburku nedostala. Možná se jí tedy podaří oznámit jim tu novinu sama.

Každé úterý Henny ještě vypomáhala v ordinaci, která nyní zcela přešla do rukou její dcery. Theo byl od počátku roku připravený jen pro nouzové případy, a k těm sotva docházelo. Sedmiletý Konstantin přicházel po škole k nim do Körnerovy

ulice, zval si tam kamarády, aby si hráli, a to k dědečkově radosti, neboť jeho rušilo ticho, nikoli dětský křik. Marike se tak mohla soustředit na ordinaci.

Příležitostně tam asistovala taky Käthe, která gynekologickou ordinaci v ulici Neuer Wall už řadu let dobře znala. Asistence však byla od listopadu především v rukou jedné kompetentní, ale mlčenlivé mladé ženy.

Ta mlčela především o tom, jak to je s úterky, kdy nepracovala. Jednou by to mohlo způsobit problémy, pokud by Henny měla odejít úplně do důchodu, ale to se zdálo být ještě velice vzdálené.

„Já s ní vycházím dobře,“ tvrdila ono úterý Marike. „Jen bych si přála, aby byla hovornější.“

Henny postavila podnos s kávovými šálky na dceřin psací stůl. „Gescheová má své tajemství. Těžko lze předpokládat, že jiné než temné.“

Marike si povzddechla. Najít dobrou asistentku nebylo lehké. Mnohé z uchazeček to chápaly ve starém stylu jako výpomoc v ordinaci a znervózňoval je suverénní a moderní způsob práce, jaký ve své praxi uplatňovala Marike.

Henny a Käthe se vyučily u Kurta Landmanna a ten vyžadoval od svých porodních asistentek samostatné jednání. Tento dlouholetý lékař na klinice Finkenau už ve dvacátých letech daleko předběhl svou dobu, byl to vynikající a milovaný šéf, než musel v roce 1933 kliniku opustit pro svůj židovský původ.

„Florentina přijede v pátek. Ida je šťastná, že se tentokrát zřejmě chce v Hamburku zdržet déle.“

„Na příští pondělí se objednala ke mně. Snad ještě víc nezhubla, její cyklus je už tak dost nespolehlivý. Jsou o ní a Robertovi nějaké novinky?“

„Ida a Tian doufají, že ho konečně vyslyší.“ Henny tuto naději sdílela, jen ona a Theo byli zasvěcení do toho, co se v září přihodilo mezi Florentinou a Alexem.

„Florentina se už deset let prohání po světě,“ prohodila Marike. „Obávám se, že se z toho tempa už nedokáže vymanit.“ Dopila kávu a vrátila šálek na podnos. „Jaké tajemství by asi mohla mít ta Gescheová? Máš nějaké tušení?“

„Dvojí život, který se uskutečňuje vždycky v úterý,“ odpověděla Henny.

Hudebníci měli oba koncerty v Montreux za sebou, kvintet včas dorazil na ženevské letiště a odevzdal zavazadla s nástroji. Alex by byl v pohodě, kdyby ho nečekal let.

Zastavil se u novinového stánku, aby se zásobil četbou, všim, co by mohlo odvést jeho pozornost, když letadlo mířilo na startovací dráhu. Kdyby měl člověk létat, příroda by ho přece vybavila křídly.

Alex si koupil *Herald Tribune* a *Spiegel* a chtěl se opět bavit se saxofonistou Hansem, když mu pohled padl na titulní obrázek *Paris Match*. Dalí v sametovém saku. Zdálo se, že malíř sedí v nějaké pařížské kavárně, s úzkým knírkem jako vždy výstředně zatočeným nahoru. Alexův zrak se však zarazil u jména Chet Baker, na první stránce byla totiž upoutávka na interview s tímto trumpetistou.

„Kup ten časopis,“ požádal ho Hans Dörner. „Zdá se, že se Bakerovi podaří vrátit na scénu. Je dobré, že bude na tom workshopu.“

Když opouštěli čekárnu před vstupem do letadla, Alex měl v jedné ruce starou aktovku s klavírními party a ve druhé držel tašku s časopisy. Na té byla reklama na cigarety *Peter Stuyvesant: Vůně velkého světa*.

„Cigarety by tě možná uklidnily,“ prohodil Hans. „Měl bys začít kouřit. Taková *stuyvesantka* by se k tobě určitě dobře hodila.“

Alex zavrtěl hlavou. „Ty přece taky nekouříš.“

„Já potřebuju mít dech pro saxofon,“ vysvětlil Hans.

Nastoupili do autobusu, který je měl dopravit k letadlu.

Alex vytáhl *Paris Match* z tašky, až když se usadil na sedadle do uličky, připoutal se a vyslechl letušku, která upozorňovala na nouzové východy a na sáčky pro případ nevolnosti. Chet Baker ho snad dokáže přivést na jiné myšlenky.

Když se *Caravella* společnosti Swissair rozjížděla ke startovací dráze a motory se rozbouřily na nejvyšší otáčky, zavřel oči. Jakmile dosáhli letové úrovně, otevřel časopis na stránce, kde

byl rozhovor s Chetem Bakerem. Přečetl si interview a tlumočil je Hansovi. Pak obrátil list na další stránku. *Maman Florentina*.

„Jsi bílý jako křída,“ ozval se jeho saxofonista. „Tvůj přístup k létání už hraničí s hysterií. Vypadáš naprosto vyřízený, to abych tě pak v Hamburku k taxíku donesl. Říkal jsem ti, že je chyba dávat tvou hůl do kufru s basou.“

Hansův pohled sklouzl k časopisu, který ležel otevřený před Alexem na sklápěcím stolku. Alex, jak se zdálo, mezitím upadl do bdělého kómatu. „Hele, tohle je přece Robertova přítelkyně,“ prohodil Hans a strčil loktem do Alexe. „Že by on byl otcem toho dítěte?“

Alex se zhluboka nadechl a otočil se k Hansovi. „To předpokládám. Už dlouho doufal, že by mohl s Florentinou založit rodinu.“

„Že se tahle oslnivá žena spustila zrovna s naším zvukařem,“ nechápal Hans. „Člověk by po jejím boku čekal Guntera Sachse nebo Agu Khana. Robert sice vypadá dobře, ale žádná velkolepá partie to není.“

„Ona vydělává na živobytí dost.“

„Tys s ní přece taky chodil,“ prohodil Hans, ale o domněnkách z *Bildu*, že jazzový hudebník a fotomodelka tvoří pár, se nezmínil. Hans věděl, s kým Alex žije. „Mám tě pak doprovázet domů?“

„To je od tebe milé. Ale není třeba. Možná bys mi mohl pomoci u výdeje zavazadel.“

„Jasně. Vezmu z pásu kufr s basou a otevřu ti ho, pokud to neudělá Bert.“

Nový basista nemusel vědět, oč jde.

„Hansi, moc ti děkuju za spolupráci i za to, že jsi měl trpělivost se mnou a mými neduhy. Napřesrok už to budou dvě desíky let.“

„A pořád ještě jsme nádherně mladí,“ zasmál se Hans.

Na zrcadle předsíňové stěny visela cedulka. *Dobře, že jsi tady. Chyběl jsi mi*. Jak dobře dělá člověku, když je milován. Při pomýšlení, že by mohl sotva zahojenou Klausovu ránu znovu otevřít, si Alex povzdechl. Přiznal se mu hned poslední

zářijový den. Nebyla to žádná aférka. Jen jediný večer. Avšak s mnohem většími následky, než tušil.

Florentina je prý v sedmém měsíci, stálo v textu. Dalo by se to snadno spočítat. Tuší Robert, že ho podvedli? Během toho půlroku, který od té doby uplynul, bývaly chvíle, kdy se toho obával. Nyní však nejde o uraženost a žárlivost. Jde o dítě, buď Robertovo, nebo jeho.

Alex vzal cestovní brašnu, která ještě stála u výtahu ve čtvrtém poschodí, a po schodech ji vynesl k jejich bytu o patro výš. Vybaloval. Klaus přijde dnes večer jistě dřív. Ve středu žádné vysílání nemá.

Otevřel ledničku, sáhl po lahvi minerálky Apollinaris, zahlédl krabici od Michelsena, nejspíš dobroty na oslavu jeho příjezdu. Doufal, že na ně budou ještě mít chuť, až Klaus uvidí fotografie.

Alex vytáhl z aktovky časopisy i noty. Rozevřel *Paris Match* a položil ho na psací stůl. Nebylo od něho zbabělé, že Klause předem nevaroval a nechal ho, ať všechno uvidí na vlastní oči a pochopí? Samozřejmě. Svou zbabělost si uvědomoval.

Něco ho napadlo. Kdyby to dítě, které přijde na svět, bylo jeho, pak by aspoň něco zůstalo po lidech, kteří přišli o život ve sklepě domu v Gärtnerstrasse. I kdyby on už tu nebyl.

Objetí, jako by se neviděli kdovíjak dlouho, a ne naposledy před třemi dny. Posadili se na pohovku, která bývala šafránově žlutá, ale už několik týdnů měla nový potah v jasně oranžové. Doplňovaly ho polštářky v zářivých červených tónech.

„Dal jsem ti na psací stůl *Paris Match*,“ prohodil Alex, poté co si dali sklenku vína a pohovořili si o minulých dnech.

„Příběh o kvintetu?“

„Fotografie Florentiny,“ odpověděl Alex. Klaus ihned vstal a přešel k psacímu stolu. Nastalo dlouhé mlčení. Alex vstal z pohovky.

„Předpokládám, žeš ten časopis nekoupil kvůli Florentině.“

„Neměl jsem tušení, že tam je.“

„Sedmý měsíc, to se musím poradit s matkou, nebo je jisté, že to bylo v září?“

„Porad se s Henny. Ale já si myslím, že to přesně odpovídá.“

„Dva dny po té vaší schůzce odletěla Florentina do New Yorku. Mohl by být ve hře ještě nějaký jiný muž?“

„Já ji nepovažuji za někoho, kdo se vyspí s kdekým.“

Klaus se na Alexe podíval. V jeho ušlechtilé tváři se daly tušit známky stárnutí, ale možná byl jen přetažený. „Měl by sis promluvit s Robertem.“

„Nebylo by lepší ponechat ho ve víře, že otcem může být jen on? Nebo si myslíš, že se mu Florentina ze všeho vyzpovídá?“

Klaus se posadil ke starému dubovému jídelnímu stolu a mlčel. Pohrával si s krátkými trásněmi jednoho ze dvou lněných ubrousků, které tam ležely.

„Slyšel jsi mé úzkostlivé otázky?“

„Přemýšlím o tom,“ odpověděl Klaus.

„On tuší, že mezi ní a mnou něco bylo.“

Klaus přikývl. „Možná už o jejím těhotenství ví.“

„A že by o tom nikomu neřekl?“

„Já vůbec nic nechápu,“ přiznal Klaus.

„Je to Robertovo dítě.“

„Proč si to myslíš?“

„Intuice?“

„Nebo je spíš přání otcem myšlenky.“

„Budeme mít vůbec někdy jasno?“

„Pravděpodobně ne,“ mínil Klaus. „Ledaže by to dítě mělo zelené oči, obě.“ Ušklíbnutí se mu nezdařilo. „Možná bys ji měl požádat o ruku, jako muž, který ví, co se sluší a patří.“

„Já jsem před lety požádal o tvou ruku a řekli jsme si své ano. To pro mě platí na celý život.“

„Ty jsi ale sentimentální,“ usmál se Klaus a vstal. „Nevěřím, že se Florentina vyzpovídá. Doufejme, že se oba ujmou své rodičovské role a Robert se nebude vyptávat. Sňatek jí nabízí od chvíle, kdy se s ní seznámil.“

„Je mi to nesmírně líto.“

„Zapomeň na to,“ řekl Klaus. „Už jsme to na podzim probrali dost.“ Jak se asi cítil? Netušil.

—

Robert držel kytici růžových tulipánů. Žádné růže. Na rudé růže reagovala Florentina, jako by to byl skládací oltář. Podíval se na hodinky, u letu z pařížského letiště Orly byla na velké tabuli už nějakou chvíli poznámka, že přistál. Zdržela se snad u pasové kontroly nebo se jí ztratil nějaký kufr? Ostatní cestující z tohoto letu se už objevili v příjezdové hale.

A teď přicházela i ona. Měla na sobě svůj široký zimní plášť odpovídající počasí, protože po jaru kromě toho jediného teplého dne minulý týden dosud nebylo ani stopy. Rozpřáhl ruce, tulipány zakývaly hlavičkami.

Florentina ho políbila. Dlouze, s výdrží, jak to znal. V Robertovi se probudila radost. Jeho žena. Smí si to vůbec myslet?

Zamřkla mu, že se po pasové kontrole na chvíli posadila na lavici; ne kvůli slabosti krevního oběhu, i když se jí to během těhotenství tu a tam stávalo. Ne, zmocnil se jí strach.

Svůj příchod si představovala naprosto jinak, s rozepnutým kabátem, v němž jako exhibicionistka předvede své dosud malé břicho.

Budou z nás rodiče, Husky. Byl to on, kdo se stane otcem?

Připadal jí mladý, třebaže byl o osmnáct let a šest dnů starší než ona. Mladý, protože nic netušil?

„To jsou všechna tvá zavazadla?“ Zvedl obě tašky, které Florentina pustila na zem.

„Vzala jsem si toho s sebou jen málo.“

„Takže se nezdržíš dlouho?“

„Ale ano,“ oponovala mu.

Došli k vozu, který Robert zaparkoval na zákaz. Fakt, že na něm nenašel pokutový lístek, byl jedním ze zázraků toho dne.

„Nejspíš už brzy budeme potřebovat vhodnější auto.“

Robert se na ni tázavě podíval. „Proč vhodnější?“

„Budou z nás rodiče, Husky,“ oznámila mu Florentina. Konečně to bylo venku. Svůj plášť z měkké vlny barvy lilku přece jen rozepnula.

V Robertově tváři se zračil velký údiv. Pak už jen štěstí. Vzal Florentinu do náruče a houpal ji jako při tanci. Hladil jí břicho. Nepřestával se usmívat ani ve chvílích, kdy od ní převzal tulipány a dal je na zadní sedadlo, uložil tašky a nastartoval auto.

„Proč jsem o tom nic nevěděl?“

„Musela jsem si na tu myšlenku nejprve zvyknout.“

„Kdy se nám to dítě narodí?“

„Začátkem června.“

„Takže jsi byla těhotná už o Vánocích, o mých narozeninách a na Silvestra.“

„Vím to od listopadu,“ přiznala Florentina.

„A celou tu dobu jsi mlčela.“ Vrtěl hlavou. „Proto jsi měla mnohem plnější ňadra.“

Dokonalé štěstí vydrželo i ve chvíli, kdy zařadil rychlost. „Takže jsme své dítě počali v září?“

Florentina se k němu obrátila. „Ano,“ přikývla.

Ne, neptal se, zda je správné jeho podezření, že v oněch dnech spala také s Alexem. Možná mu jen strašilo v hlavě. Neměl v úmyslu to štěstí zaplašit.

„Vytvoříme mu domov?“

Florentina přikývla. „V oddělených bytech, Husky.“

Chvíli váhal, než se zeptal, kam by ji měl zavézt.

„Nejdřív ke mně. Máš ještě čas?“

„Vzal jsem si na dnešek volno.“

„Tak mě potom doprovod do Johnsovy aleje. Ať tu novinu zvěstujeme. To můžeme udělat ruku v ruce.“ Představila si ten důvěrný obrázek a usmála se. Idě a Tianovi by se to líbilo.

„Tvoji rodiče to ještě nevědí?“

„Ty jsi první,“ řekla Florentina.

V pokojích bylo teplo. Lampa vedle křesla *Egg Chair* svítila. Florentinino oblíbené křeslo. Pomeranče na míse. Primule na komodce. Lednička naplněná. Výsledek péče jejích rodičů, protože klíč od Florentinina bytu Robert neměl.

„Nech ta zavazadla zatím na chodbě, Husky.“ Florentina vzala z vitríny skleněnou vázu, naplnila ji vodou a dala do ní tulipány.

„Můžu ti nejdřív pomoci z kabátu?“

„Můžeš mi svléknout i všechno ostatní. Mám velkou chuť trochu si zasouložit. Pojď ke mně.“

„Neuškodí to dítěti?“

„To je dobře chráněné. Až bude břicho větší, zaujmeme jiné polohy.“

„Dneska tedy na berberském koberci? Nebo je to tam pro tebe příliš tvrdé?“

„Pojďme si raději vlézt do postele, Husky. Hned. Za půldruhé hodiny jsem ohlášená v Johnsově aleji.“

Když pak leželi vedle sebe v posteli, ona opřená o něj, on hledící na nebe za oknem, na nebe, jehož mléčná světlost vyvolávala dojem, že sněží, nejen prší, Robert uvažoval, že by si měl promluvit s Alexem. Doufal v to, že jen trpěl bludnými představami.

Šířilo se to jako požár. Večer v den Florentinina příjezdu už téměř všichni přátelé věděli, že čeká dítě.

„Ida je z toho celá pryč,“ prohodila Henny, když přišla od telefonu; své přítelkyni zamlčela, že ji už včera informoval Klaus. Přisedla k Theovi, který se usadil v koženém křesle s rozevřenými novinami. „Možná nás Alex obdaruje třetím vnukem?“ dodala.

„Vnukem, kterého bys ráda měla od Klause?“

Henny chvíli mlčela, než odpověděla otázkou. „Neříkal jsi vždycky, že i Alex je pro tebe jako syn?“

Theo přikývl. „Byl Robert u toho, když se v Johnsově aleji oznamovalo těhotenství?“

„Ano. Na mladé rodiče si přitukli sektem.“

„Měli bychom zabránit vzniku jakýchkoli pochybností o Robertově otcovství. Taky si myslím, že otcem je on, vždyť Alex se s ní vyspal jen jednou.“

„Na gynekologa to je zajímavá teorie,“ poznamenala Henny.

„Jenom pokus,“ ušklíbl se Theo.

„Jako příspěvek k uvolnění napětí?“

„Nemyslím si, že by to vztah našich dvou synů natrvalo zatížilo.“

„Jsi velký optimista.“

„Je to má odpověď na stařecký pesimismus. Je snad na programu něco tak staromódního jako sňatek Florentiny a Roberta?“

„Ida mi dá vědět.“ Henny vstala a ohnula se, aby prohrábla oheň v krbu. Doznívala v ní ještě Theova otázka. *Vnukem, kterého bys ráda měla od Klause?* Reptala vůbec někdy kvůli homosexualitě svého syna?

V kuchyni její matky zavládlo tenkrát v listopadu 1947 zděšení, když se Klaus o svých šestnáctých narozeninách přiznal. Po celou dobu hlídala Ernsta, aby nemohl jejich společného syna napadnout, zbít ho a zranit nejen svým bolestným opovržením. Zpočátku měla také obavy, že by se Klaus mohl dostat na scesti, zpustnout způsobem, který znala jen z řečí kolem.

Vše se obrátilo k dobrému, až když do života jejího syna vstoupil Alex a ti dva se navzájem milovali a začali mít vážný vztah. Na počátku se u Alexe projevovala jistá ambivalence, ten předtím ještě žádného muže nemiloval, Henny však přesto věděla, že stojí věrně při Klausovi.

Na tom se nic nezměnilo. Ten večer s Florentinou v září se přihodil za zvláštních okolností. Pomyšlení, že by Alex nyní mohl být otcem dítěte, nebylo pro Henny lehké, třebaže chtěla, aby to vypadalo jinak. Především kvůli Klausovi. Ten strach o děti nikdy nepomine, nezávisí na tom, jak jsou staré. Člověk se přece celý život snaží, aby byly šťastné.

Henny se vrátila ke svému křeslu. „Možná bys měl s Alexem promluvit,“ navrhla. „Aby tuhle situaci bral tak, jako by ten večer s Florentinou vůbec neexistoval.“

„To on stejně udělá, jak ho znám. Konfrontace rozhodně nevyhledává. Ale jakmile se ten človíček narodí, všichni budeme hledat nějaká znamení.“

„To jistě,“ souhlasila Henny. „A já doufám, že budou jednoznačně v Robertův prospěch.“

„Možná má jeden z těch tří nápadnou krevní skupinu.“

„Poprosím Marike, aby zjistila Florentininu krevní skupinu. Na pondělí je k ní objednaná do ordinace.“

Theo přikývl. Před každým porodem bylo vždycky důležité znát krevní skupinu matky. Ale to věděla Marike právě tak dobře jako on.

—

Katja nikomu neprozradila, že se uchází o místo volentérky v Německé tiskové agentuře. Nyní však dostala pozitivní odpověď a na podzim tam mohla začít s výcvikem na fotoreportérku. Těšila se, jak to oznámí Karstenovi, který takové plány považoval za pytláčení ve svých loveckých revírech, třebaže její studium na škole uměleckých řemesel bral sotva vážně.

Řekla mu o tom na pláži u Labe v Övelgönne. Karsten už jednou proběhl pískem, když jí ukazoval, jak se musí zacházet s fotoaparátem při zachycování člověka v pohybu.

„Možná bys radši měla mít dítě. Jako tvá sestřenice.“ Nepřestal označovat Florentinu za její sestřenicí.

Katja se zastavila a přísně se na něj podívala. „Florentina se stejně jako já nenechá vodit na provázku,“ odsekla.

„I při tom dítěti?“

„To dítě bude nejspíš kojit Robert.“

Karsten opětoval její pohled se zdviženým obočím. „Takhle to tedy s vámi je,“ řekl. „Ještě jednou člověka v pohybu, jdi tam nahoru ke zdi, já zůstanu tady dole u vody. Přístroj nastav na stopětadvacetinu. Zaostří na mě. Až se rozběhnu, sleduj mě foťákem.“

Tentokrát se to podařilo na první pokus. Pro jistotu dvě opakování. Pak přišel Karsten k ní a políbil ji. „Teď zajdeme na platejse k Bäckerovi. Za odměnu,“ navrhl.

„Za odměnu pro tebe, nebo pro mě?“

„Pro oba. Opravdu chceš do Belfastu a do Biafry?“

„Až skončím s dobrovolnictvím, budou už jiná krizová místa.“

„A Katja Rejžák chce být u toho.“

„Neříkej mi tak. Radši mě ještě něco nauč. Třeba člověka před budovou.“

„Člověka při milování,“ navrhl Karsten. „Po tom platejsovi zajedeme ke mně domů.“

Katja neprotestovala.

Ruth přišla a přecházela po pokoji, jako by se loučila. Käthe pohlédla na Rudiho. Nemá taky ten dojem?

„Falešný zajíc,“ prohodila Ruth. „Cítím dobře, že?“ Falešný zajíc čili sekaná bylo jedno z jejích oblíbených jídel. „Jste milí.“

Ano, takoví byli vždycky. Od chvíle, kdy se Ruth stala jejich dítětem. Nebo už dřív. Tenkrát v ulici Hofweg v tom domě, který byl napůl troskou, když její dědeček ještě žil a svěřil jim svou vnučku.

„Vypadáš, jako bys u nás byla naposled,“ prohodil Rudi.

„Blbost,“ řekla Ruth. „Přece jsem ti říkala, že se pro začátek zase rozhodnu pro Berlín. A to se prostě neuvidíme každý týden.“

„Ty ilegální noviny.“ Vzpomněl si na letáky, které v roce 1933 vyráběl na lihové tiskárně v jejich bytě. Bezmocná akce proti nacistům.

Ruth zavrtěla hlavou. „Jak jsi přišel na ilegální noviny?“

„Můžeme jít,“ vyzvala je Käthe, která sotva kdy ve svém životě odpovídala za kuchyni. Ale bramborovou kaši od firmy Pfanni, která se podávala k Rudiho falešnému zajíci, zvládla dobře.

Usedli ke stolu, který byl i v neděli prostřený v kuchyni. „Pokud vás to uklidní, tak si ponechám byt na Šancích a druhý klíč nechám tady.“

Ano, to je uklidnilo. Poněkud. I když Rudi a Käthe nikdy po své dceři neslídili, za malou kontrolu byli vděční. Jen aby se tam nezabydlel András.

„Už víš, kde budeš v Berlíně bydlet?“

„V jednom bytovém společenství, přes lidi od novin.“

„Zase v Kreuzbergu?“

Ruth přikývla. „Ale dřív než v červnu to nebude. Do té doby zůstanu v Hamburku.“

„V červnu Florentina porodí dítě,“ řekla Käthe.

Ruth odložila vidličku s kouskem sekané zpět na talíř. „Dítě? Florentina? Snad ne s Robertem?“

„Ano,“ přitakala Käthe. „Je to dobrý mužský.“

„Dítě. Nenapadlo by mě, že je Florentina tak měšťácká.“ Neměla Ruth svůj první velký spor s Andrásem, když před ním hájila Dutschkeho sňatek? Ale tyhle časy už minuly.

„Nechápu, co je na dítěti špatného,“ namítl Rudi. Jedním z jeho životních zklamání bylo právě to, že on a Käthe neměli vlastní děti. Možná to ale při všech těch náccích, koncentracích